

NMS Madagaskar Blogg

1/2024

Kjære venner!

Med en blomsterhilsen fra lærerhøyskolen i Fandriana ønsker jeg alle våre lesere en riktig fin sommer!

På vegne av Øst Afrika seksjonen,

Sonja

NMS Madagaskar Blogg adressen:

sonjak@nms.no

Postadresse:

Mission Norvegienne
P.B. 880
101 Antananarivo
Madagaskar

Besøksadresse:

Mission Norvegienne
9, Rue Rakotonirina Stanislas
Isoraka
101 Antananarivo
Madagaskar

Seniorvolontører på Lovasoa, Antsirabe

Tekst og foto: Turid Helgeland

08.02.2024

Vi, Turid og Magnar Helgeland, kom hit til Antsirabe rett over nyttår for å jobbe som seniorvolontører på Lovasoa i en tre måneders periode. Da var det 30 år siden vi reiste hjem «for godt».

Turid sin oppgave skulle være å hjelpe til og få bedre orden på det tidligere misjonærbiblioteket, men som nå er en del av kultursenteret på Lovasoa. Det er Kanto Rakotondrazaka som er leder av arkiv- og bibliotekavdelingen her.

Vi hadde kjøpt med oss et «Handy Library»-dataprogram som skulle benyttes til dette arbeidet.

Turid og Kanto kom fort i gang med å begynne å registrere bøker inn i databasen etter å ha fått god innføring av Magnar. Men det er

Kanto gjør som bibliotekar en viktig jobb ved Lovasoa.

mange slags bøker i biblioteket, og mye historie som har ført til denne litt odde samlingen. Her finnes bøker fra 1800-tallet som misjonærene den gang hadde med seg ut, diverse tidsskrift med både teologisk og annet innhold, litt noter og musikkbøker, en hel del av misjonslitteraturen slik de fleste kjenner den, ved siden av en hel masse romaner – nyere og eldre – på både norsk, fransk og engelsk.

Vi har et godt samarbeid med Kanto, som leder arkivet og biblioteket.

Nina Sundnes Drønen som er hovedbibliotekar på VID var også her noen dager som volontør og hjalp oss med skikkelig opprydning i hyllene her. Det var ganske kaos i hyllene før Nina kom.

Først flyttet vi alle tidsskrifter (både gamle og nyere) inn i et magasin i arkivet slik at vi nå lettere kan konsentrere oss om alle bøkene som skal registreres i basen og få sine faste plasser på hyllene i det åpne biblioteket. Det ble jobbet sent og tidlig de dagene Nina var der, for biblioteket måtte se brukbart (staselig) ut til søndagen, da det kom celebret besøk av selveste kultur- og kommunikasjonsministeren Andriamanoro Augustin på Lovasoa. Han var også innom biblioteket en kort visitt og fikk se litt av hva vi holder på med!

Nina rydder i kaoset - og ser ganske fornøyd ut ved dette arbeidet.

Men som sagt er vi bare så vidt kommet i gang – men regner med å se resultater etter noen ukers arbeid.

Magnar sin oppgave disse ukene, er å hjelpe Meva Andrianilaina som er ansvarlig for all teknisk drift her på tunet. Det første han gikk i gang med, var å kartlegge hele datanettverket på tunet. Fra før var det dessverre ingen papirer eller oversikt, slik at det ble å følge ledninger og finne ut av hvordan det var koblet sammen. I alt omfatter

På besøket sitt ved Lovasoa stakk kultur- og kommunikasjonsministeren også innom biblioteket.

nettet 12 forskjellige bygninger spredt rundt på tunet her. Ellers er mye av utstyret gammelt og av forskjellig karakter.

Det tok ikke mange dagene (timene) før han fant ut at her er det mye å rette opp i. Han har fått laget forslag og overslag over hva som bør skiftes ut og hvordan dette bør gjøres, så nå venter en bare på tilbakemelding fra styret her.

Vi synes det er kjekt å være tilbake her på Madagaskar og håper at det vi bidrar med vil være til god hjelp for alle som jobber her og for alle studentene som bruker senteret daglig. Med på bildet øverst er Steinar Sørhus som er lærer volontør ved Lovasoa.

Meva er glad for den gode hjelpen hun får fra Magnar for arbeidet på tunet.

Tilbake på Madagaskar

Tekst Steinar Sørhus: foto: Steinar og Sigurd Sørhus og Turid Helgeland

20.02.2024

Eg hadde min barndom på Madagaskar, og nå fekk eg høve til å gjera ein innsats som friviljug i det landet kor eg har ein del av røtene mine.

I lag med gassiske venner på Soatanana, 1957.

Det har vore ei fin oppleving å få koma tilbake til Madagaskar og Lovasoa. Min bakgrunn her på Madagaskar, er at foreldra mine; Marie og Sigurd Sørhus; var misjonærer her i perioden frå 1953 – 1964. Dei var stasjonerte i innlandet. Sjølv var eg med dei heile den perioden, og eg gjekk på Den Norske skolen her på Antsirabe frå 1961 – 1964. Etter at eg vart vaksen, har eg vore på to turar til Madagaskar i lag med familien og vener, i til saman 7 veker. Det var mange kjensler, som kvervla rundt inni meg, då eg var tilbake på kjente trakter. Men for meg har opphaldet på Madagaskar gitt meg mange positive opplevingar som eg ikkje ville vore forutan. Også tida på barneskolen. Så det å få koma tilbake her, er som å koma tilbake til røtene på mange måtar: Lydar, lukter, språket, songen, maten, naturen og menneska. Det kjem tilbake, sjølv etter 60 år.

Ei gassisk jente frå Ihosy som eg møtte i 2008, begynte å kalla meg for Dadabe (bestefar). Etter det har det blitt hengande ved meg. Og det er ein «ice breaker» når eg presenterer meg her ute. Veldig praktisk å bruka det namnet når gassarane må skriva namnet mitt på kvitteringar. Då lyser dei opp og er letta over å sleppa å skriva desse underlege namna me vasaha-ane kan ha.

Lærarvolontør

Då NMS søkte etter personar som kunne tenkja seg å vera på Lovasoa ein periode, såg eg det som eit høve til å få eit opphald her og samstundes få vera til nytte. Min bakgrunn er at eg har undervist på barnetrinnet i 40 år. Eg har dessutan drive gard (mjølkekyr og sauer) om lag 30 år. Eg har vore pensjonist i nokre år no. Men då dette kom opp seint i haust, og kona og familien elles gav tommel opp, så slo eg til. Så då var det berre å fylla opp skrotten med ørten vaksinar med meir. Eg reiste frå Norge i kulde og snø den 4. januar, og blei møtt med 25 graders varme i Tana dagen etter. Heilt greitt det!

Elevane

Det er to fastbuande norske familiar her på Antsirabe no. Dei har 3 born i skulepliktig alder. Dei går på 1. 2. og 3. trinn. Til dagleg går dei på ein fransk skule, men dei treng påfyll, mellom anna i norsk og naturfag. Dessutan kjem dei til å ha litt bibelhistorie. Men det viktigaste er nok at dei vert følgde opp med norskkunnskapar og får kjennskap til forholda i Norge. Men det er også nyttig at dei lærer seg å bruka digitale verktøy og lærer seg teksthandsaming digitalt. Det vert lite av det på den franske skulen. Me kjem til jobba tverrfagleg, der det å uttrykka seg på norsk, vert sentralt.

Dadabe in action.

Lunsj i «Pizzaria» kvar vekedag kl. 12.15.

«Den gode arva – Ei reise attende i fotefara til ein barndom på Madagaskar».

Då det vart kjent at eg skulle ha dette engasjementet på Madagaskar, var det mange i familien min og vener elles, som ynskte at eg skulle skriva heim om inntrykk og hendingar under opphaldet her på Lovasoa. Endåtil lokalavisa Grannar fatta interesse og laga ein reportasje over heile 8 sider no i januar. Eg er glad i å fotografera og liker å dela opplevingar. Difor har eg oppretta ei gruppe på Facebook som heiter det same som overskrifta på dette avsnittet. Etter kvart har det blitt nærare 310 som følgjer ho. Det er familie og slekt, vener, bygdafolk, misjonærborn og andre interesserte. Den eldste, som er med der, er mor mi på snart 101 år. Det er ei lukka gruppe, men det er berre å be om tilgang, så fiksar eg det. I tillegg til å skriva om vist og gale, ynskjer eg at gruppa kan vera eit lite bidrag til å skapa engasjement for misjon generelt. Men også med visa kva NMS har betydd – og betyr for gassarane og Madagaskar i dag.

Elles har eg hyggelege naboar i Turid og Magnar Helgeland. Me bur på Akany 1 og 2. Me har hushjelp i lag og ét middag saman kvar kveld. Turid var på Den norske skolen då eg gjekk der.

Studenter med store visjoner

Tekst og foto: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

10.04.2024

Da jeg i mars besøkte lærerhøyskolen SFM i Fandriana, traff jeg elever som får hjelp gjennom prosjektet "Støtte til fattige elever", og jeg fikk muligheten til å undervise noen av studentene i første-året.

SFM = Sekoly Fanomanana Mpampianatra

Clarisse er leder ved SFM og samarbeider godt med staben ved skolen.

SFM er den lutherske skolen for lærerstudenter som ligger i Fandriana, litt sør for Antsirabe. Elevene kommer fra hele øya. Utdanningen tar to år og studentene utdannes til å bli enten barneskolelærer eller lærere i ungdomsskoler og videregående skoler. Skolen har til sammen 110 elever, litt flere kvinner enn menn. 32 ansatte tar vare på dem. Tabao Clarisse Jean Marie er rektor ved skolen.

Møtet med lærerne og studentene

Jeg traff de fleste av lærerne og ansatte ved SFM og fikk høre om deres ansvar og hilste på hver og en. De gjorde alle sammen et engasjert og svært oppegående inntrykk på meg. Selv om noen av studentene var på praksis ved forskjellige skoler, fikk jeg likevel muligheten til å treffe 19 av 23 studenter som får støtte gjennom NMS-prosjektet «Støtte til fattige elever». På bildet øverst kan dere se studentene sammen med rektoren Clarisse og meg.

Undervisning

Jeg fikk også muligheten til å undervise noen av studentene i første klasse. Det er en stor hjelp at jeg snakker gassisk, noe som gir meg direkte kontakt med dem. I begynnelsen snakket jeg om den unike naturen på Madagaskar og at den må tas vare på og gis videre til neste generasjon; 80 - 90 % av plantene og 95 % av dyrene er endemiske, det vil si at de finnes kun på Madagaskar. Mange er truet av utryddelse eller er allerede utryddet. En stor fare er blant annet den skadelige tradisjonen med å brenne ned naturen hvert år. Undervisning i miljøvern er en viktig oppgave for alle lærerne.

Jeg snakket også om alternative undervisningsmetoder, som for eksempel å samle frø fra endemiske trær og å lage planteskoler. Eller å dekorere skoleveggene med bilder, et kart over Madagaskar, dyr eller noe lignende.

For å bryte opp de til tider monotone undervisningstimene, lekte jeg leker med studentene og noen av lærerne som jeg tok fra boken «Mihisa 1» av Vakoka Vakiteny, et gassisk barnebokforlag. Jeg valgte flere leker, hvor det ikke var nødvendig med utstyr, og elevene likte det veldig godt. Det var også en blind elev i klassen som kunne delta på samme måte som de andre, noe som var et godt eksempel på inkluderingen, og som gjorde meg svært glad. Jeg håper elevene vil bruke disse lekene når de er lærere. Boka er et godt hjelpemiddel, og ved siden av at lekene er morsomme, gir de også muligheten til å repetere det elevene har lært, for eksempel multiplikasjon.

Da vi gjennomførte lekene, var alle fullt engasjert og fokusert. Vi lo mye, og elevene vant alltid.

Studenter med visjoner

Rosa vil starte en luthersk skole når hun er ferdig med utdanningen sin.

Jeg intervjuet sju studenter og vil presentere fire av dem her. Andriamaolisoa Tojonirina **Rosa** Estelle er 19 år gammel og kommer fra Betafo. Foreldrene er bønder som har seks barn. Bestemoren hennes var lærer, og det er grunnen for at Rosa også vil bli lærer. Hennes eldste bror studerer også ved SFM. Han ble sendt og støttes av den lutherske skolen og skal etter endt utdanning jobbe som lærer i Antsirabe. Rosa har store ambisjoner. Hun har planer om å starte en luthersk skole med hjelp av kirken i Tritiva, hvor det ikke finnes en skole i dag. Hun liker best fransk.

Beanjara **Aurelien** er 23 år gammel og kommer fra nærheten av Sambava nord på Madagaskar. Aurelien har fem søsken. Faren er evangelist og mora jobber på gården. Selv om det er flere skoler rundt hjemmeplassen hans, vil også han gjerne starte opp en luthersk skole med hjelp av kirken etter endt utdanning. Han liker best engelsk.

Også Aurelien vil gjerne starte en luthersk skole på hjemmeplassen sin, på Ambohangibe nord på øya.

Amos snakker godt engelsk og ønsker å formidle kunnskapen sin til andre.

Raharinoronirina **Amos** Marcel er allerede 28 år gammel. Amos er foreldreløs. Han kommer fra sør, er Androy, og vokste opp hos tanten sin i Fianarantsoa, som er teolog. Hun støtter ham også finansielt mens han går på SFM, men klarer ikke å betale alt. Amos snakker bra engelsk, og planen hans er å bygge opp et senter, hvor han tilbyr engelskundervisning til elever og lærere. Engelsk er nå et vanlig skolefag på Madagaskar, men de fleste lærere, særlig ute på landet, har dårlig kunnskap og kan ikke tilby en god nok undervisning. På senteret hans skal tilbudet være rimeligere enn på de dyre private skolene i de store byene.

Den 23 år gamle Toandrovonisoa **Alphine** kommer fra Vondroso sørøst på Madagaskar. Alphine har tre eldre søsken, faren er lærer og forbildet hennes, mora jobber på gården. Den lutherske skolen sendte henne til Fandriana og støtter henne også finansielt, men det er ikke nok, så hun trenger også litt hjelp fra prosjektet. Etter endt utdanning skal hun dra tilbake til skolen som sendte henne. Hun liker best engelsk.

Alphine ble sendt av den lutherske skolen fra hjemmeplassen til Fandriana og skal etter endt studiet tilbake dit.

Næringslivsgruppe på tur til Madagaskar

Tekst og foto: Øyvind Ulland Eriksen, oyvindue@nms.no; bildet av bonden: Arild Bakke, arildb@nms.no

21.06.2024

I mai-juni ble det gjennomført en inspirasjonstur på Madagaskar med en gruppe frivillige fra næringslivet. Dette ga sterke inntrykk.

I løpet av det siste året har jeg lagt til rette for en gruppe frivillige som vil være med å skape bedre muligheter for samarbeid mellom NMS og næringslivet i Norge. De frivillige er Jan Kåre Aurdal (leder for regionrådet i Sunnmøre), Per Winsnes (tidligere ansvarlig for samfunnsansvar i Rosenborg fotballklubb), Knut Johan Rønningen (tidligere ansvarlig for etablering av opplærings-sentre for Rolls Roys Marine) og Rune Bratseth (tidligere kaptein på det norske landslaget i fotball, nå programleder i den nye kristne tv-satsingen TVL). Regionkoordinator i NMS-Stavanger, Nils Endre Eikeland er også nylig engasjert i gruppa.

I mai-juni reiste tre av oss på en inspirasjonstur til Madagaskar. Dette fordi vi har valgt å satse på klimasmart jordbruk på Madagaskar som ett av to hovedprosjekt vi vil presentere for næringslivet. Jan Kåre og Knut Johan ble med på denne reisen, med Arild Bakke som reiseleder og tilrettelegger.

Matematikkundervisning med punktskriftark og bønner å telle med.

Opplevelsene var mange, og det var ikke bare jordbruksprosjekter og bønder vi fikk møte. I tillegg til jordbruksprosjektene og jordbrukskolene ble det også besøk på flere teologisk seminar og bibelskoler, døveskolen FOFAMA og andre skoler for barn med spesielle behov.

Det sterkeste inntrykket, fikk vi i møte med barna og historiene på skolen Sejafa i Farafangana. Denne skolen var i utgangspunktet en spesialskole for barn som var svaksynte og blinde og hørselshemmede og døve. Men skolen åpnet også for barn uten spesielle behov og ble en slags omvendt integreringsskole. Skolen ble etter hvert også en trygg havn og et skjulested for barn med albinisme. I området er det en grusom praksis der barn med albinisme blir kidnappet for å ofre øynene deres til åndene. Denne ofringen gjør de fordi de tror det vil gi dem et bedre liv, bedre avlinger eller lykkes med å finne gull. Barna kidnappes og på brutalt vis blir øynene stukket ut for å ofres. Noen av barna dør. Ett av barna vi møtte på skolen var nylig berget fra kidnappere like før øynene ble tatt.

På grunn av den høye risikoen har skolen fått døgnkontinuerlig politivakt, alle dager gjennom hele året. Rektor ved skolen er ei dedikert dame med en tydelig tilstedeværelse, utstråling og varme som var umulig å overse. Barna møtte oss med nysgjerrige blikk, engasjert sang og store smil. Tenk så fantastisk at noen mennesker vier livet sitt til å lete opp, berge og beskytte de aller mest utsatte og sårbare barna! Og dette får vi være en del av.

Når det gjelder jordbruksprosjekter var vi spesielt interessert i å se nærmere på det helt nye prosjektet Mihasoa. Dette er opplæring i klimasmart jordbruk. Her lærer de nye jordbruksmetoder som de igjen lærer bort til andre som igjen lærer det bort. De kunne fortelle at det i hele 2022 ikke hadde kommet en eneste dråpe regn i området. Det er et ekstremt utsatt tørkeområde, noe som ikke bare medfører dårlige avlinger, men også dårlig helse og hygiene. For å kunne dyrke mat i områder med så lite nedbør er det viktig å dyrke planter som trenger lite vann. Bønner er en slik plante. På åkeren plantet de i tillegg ei rekke med hekkplanter hver tiende meter. Dette for å hindre vinden i å tørke ut jorda. Hekkplanten var også en matplante. De planter også trær for å hindre uttørking og erosjon. Det var flott å se starten av et prosjekt som har potensiale i seg til å bety mye for mange i hele regionen.

Politi holder vakt 24/7

Bonden får opplæring av prosjektet Mihasoa.

Det var ellers flott å se at mye av støtten som kommer fra Norge til jordbrukskolene og andre institusjoner ofte går til å sponse de aller fattigste slik at alle kan få mulighet til et bedre liv og en lysere fremtid. Jeg ble oppriktig glad over de mulighetene vi, sammen med de lokale aktørene, gir til de som trenger det aller mest.

De frivillige som var med på turen fortalte at det var fantastisk å se hvor mye forskjellig og hvor bra det er alt det som NMS er med på. Selv om de hadde hørt mye om NMS og Madagaskar tidligere så var det overraskende og imponerende å se den enorme variasjonen i ulike prosjekter og hvor stort behovet er for mer innsats. «Tenk at vi er med på så mye flott arbeid som betyr så mye for så mange. Det er jo helt fantastisk å se hva NMS sammen med de lokale partnerne kan få til!» Og jeg var så hjertens enig. For selv om jeg har jobbet i NMS i tolv år og har fått sett mye av arbeidet både i Mali, Estland og Thailand, blir jeg stadig over-

rasket og imponert når jeg får se nye prosjekter og møte nye mennesker med et engasjement og en integritet som virkelig utgjør en forskjell.

Nå håper vi næringslivsaktører i Norge også vil få opp øynene for det meningsfulle i å gjøre noe ekstra for og sammen med de som er mest utsatt.

Sammen forandrer vi verden!

Ny satsing på Mangarano

Tekst: Sonja Küspert, sonjak@nms.no; foto: Kristin Hulbak Skaar

24.06.2024

Den tidligere spedalske kolonien Mangarano skal istandsettes til å bli et psykososialt helsesenter. NMS støtter dette gjennom årets sommerkampanje.

Før i tiden var spedalskhet en vanlig sykdom på Madagaskar, og siden den er svært smittsom, var et avsidesliggende sted fordelaktig for å behandle syke. Mangarano, 15 km sørvest for Antsirabe, var et passende sted for dette. Det ble bygget mange hus og en stor kirke, og det nye senteret kunne tas i drift i 1919. I dag kan spedalskhet behandles, og senteret på Mangarano er heldigvis ikke lenger nødvendig. I 2015 avsluttet NMS den økonomiske støtten til Mangarano, og 19. juli samme år ble spedalskelandsbyen Mangarano offisielt avviklet. Det er bare noen få mennesker igjen som bor på Mangarano. Husene og kirka står der fremdeles, men tidens tann har tæret på bygningene.

Den flotte kirken har ikke vært i bruk på mange år. Den er for stor til en såpass liten forsamling. Dessuten er taket lekk flere steder.

Kristin Hulbak Skaar skrev om Mangarano den 13. november 2023 og du kan finne blogg artikkelen hennes i 2023 - 2 NMS Madagaskar Blogg magasinet på side 9 – 11 eller på nettet: <https://nms.no/madagaskar/2023/11/10/mangarano-de-utstottes-by/>.

Nå ser den lutherske kirken på Madagaskar, FLM, og NMS et nytt formål for denne tidligere spedalskkolonien. Psykiske lidelser er stadig mer i fokus også på Madagaskar, men helsevesenet har få ressurser rettet mot psykisk helse. For eksempel er det kun 26 psykiatere på hele øya for en befolkning på 30 millioner. I Norge har vi til sammenlikning 2200 psykiatere for en befolkning på bare 5 ½ millioner. FLM og NMS har derfor bestemt at det skal etableres et senter for psykososiale lidelser på Mangarano. Samtidig startes det et omfattende prosjekt som skal utruste de 152 omsorgssentrene (toby) som kirka driver til å ta bedre vare på mennesker med psykiske lidelser.

Det som før var leprasykdommen, noe som ødela mange menneskers liv, ser ut til å være psykiske lidelser i dag. Traumatiske belastninger, vedvarende fattigdom og sult ødelegger den mentale helsen. Mange får aldri hjelp. Ungdommer havner i rus, og familier kastes ut i bunnløs fattigdom når foreldre ikke er i stand til å forsørge seg selv og barna. Ved å få dette senteret for psykososial helse som skal drives av kirkas helseavdeling, kan det tilbys profesjonell hjelp til de som trenger det for å finne en vei ut av lidelsen.

For at dette arbeidet kan starte på Mangarano, trenger de 24 bygningene omfattende restaurering, og det må bygges en del nytt. Ved å støtte sommeraksjonen til NMS kan du være med å gi Mangarano et nytt liv og hjelpe de mange menneskene som sliter med psykiske lidelser.

Dette lille kapellet brukes når en prest kommer på besøk. Innbyggerne venter spent på ankomsten hans.